

Fai 'e Palesiteni Henry B. Eyring
Tokoni 'Uluaki 'i he Kau Palesiteni 'Uluaki

Ko Ha Fakamo'oni Mo'ui

'Oku fie ma'u ke tanumaki e fakamo'oni 'i he lotu 'o e tui, fiekaia ki he folofola 'a e 'Otuá 'i he tohi folofolá pea mo e talangofua ki he mo'oni kuo tau ma'ú.

Si'oku ngaahi tuofāfine 'ofeina, ko e 'amanaki lelei'anga nāunau'ia kimoutolu 'o e Siasi 'o e 'Eikí. Ko 'eku taumu'a he pōnī ke tokoni atu ke mou tui ki ai. Kapau 'e hoko 'a e tui ko iá ko ha fakamo'oni loloto mei he 'Otuá, te ne fatu 'e ia ho'o ngaahi fili faka'ahó mo fakahouá. Pea ko e me'a ko ia 'e hā hangē ha fanga ki'i fili ikí, 'e tataki koe ai 'e he 'Eikí ki he fiefia 'okú ke fie ma'ú. 'E fakafou 'i ho'o ngaahi filí 'a 'Ene malava ke Ne faitā-puekina ai mo ha toko lahi kehe.

Ko ho'o fili ko ia ke kau mai he pōnī, ko ha sīpinga ia 'o e ngaahi fili 'oku mahu'ingá. Na'e laui miliona ha kau finemui, ngaahi fa'ē mo ha kau taki ne fakaafe'i ke kau mai. Ne ke fili ke tau kau fakataha heni neongo e ngaahi me'a lahi ne ke mei fili ke faí. Na'á ke fai ia koe'uhí ko ho'o tui.

'Okú ke tui ki he ongoongolelei 'o Sisū Kalaisí. 'Okú ke tui fe'unga ke ke fie ha'u 'o fanongo ki He'ene kau sevānití, mo e tui fe'unga ke ma'u ha 'amanaki lelei 'e hanga 'e ha me'a na'á ke fanongoa pe ongo'i 'o 'unuaki'i koe ki ha mo'ui lelei ange. Na'á ke ongo'i 'i ho lotó ko e muimui kia Sisū Kalaisí, ko e hala ia ki ha fiefia 'oku lahi angé.

Mahalo na'e 'ikai ke ke mei fakatokanga'i 'oku 'i ai hano mahu'inga fau 'o e fili ko iá. Mahalo na'á ke mei ongo'i ne sai ange kapau na'á ke feohi koe mo ho kaungāme'á pe fāmilí. Mahalo na'á ke tali lelei pē ha anga'ofa atu ia ha taha 'o fakaafe'i mai koe ke ke ha'u. Kapau na'e 'ikai ke ke fakatokanga'i ia, na'á ke ongo'i pē ha vanavanaiki atu e fakaafe 'a e Fakamo'uí, "Ha'u, 'o muimui 'iate au."¹

'I he houa kuo tau fakataha aí, kuo fakalahi 'e he 'Eikí ho'o tui kiate Iá mo fakamālohia ho'o fakamo'oni. Kuó ke fanongoa ha me'a 'oku mahulu hake ia 'i he leá mo e hivá. Kuó ke ongo'i e fakamo'oni 'a e Laumālié ki ho lotó 'oku 'i ai ha kau palōfita mo'ui 'i he māmaní 'i he Siasi mo'oni 'o e 'Eikí pea 'oku toka e hala ki he fiefiá 'i Hono pule'angá. Kuo tupulaki ho'o fakamo'oni ko e Siasi mo'oni mo mo'ui pē 'eni 'e taha 'i he māmaní he 'aho ní.

Ko hono mo'oni, na'e 'ikai ke tau ongo'i e me'a tatau pē. Na'e ongo'i 'e ha ni'ihī ia hono fakamo'oni'i 'e he Laumālié ko Tōmasi S. Monisoní ko ha palōfita ia 'a e 'Otuá. Na'e ongo'i 'e ha ni'ihī ia ko e faitotonú, angama'á mo e fai lelei ki he kakai kotoa

peé ko e ngaahi 'ulungāanga kinautolu 'o e Fakamo'uí. Pea 'oku ha'u fakataha ia mo ha holi lahi ange ke hangē pē ko Iá.

'Oku mou ma'u kotoa pē holi ke fakamālohia ho'omou fakamo'oni ki he ongoongolelei 'o Sisū Kalaisí. Na'e mamata mai 'a Palesiteni Pilikihami 'Tongi 'i he ngaahi ta'u lahi he kuohilí ki ho'omou fie ma'ú. Ko ha palōfita ia 'a e 'Otuá, pea 'i ha visone fakapalōfita he ta'u 'e 142 he kuohilí na'á ne mamata mai kiate kimoutolu mo 'ilo'i ho'omou ngaahi fie ma'ú. Ko ha tamai 'ofa mo ha palōfita mo'ui ia.

Na'á ne mamata ki hono takiekina 'e he māmaní 'a hono ngaahi 'ofefiné. Na'á ne mamata ki hono tohoaki'i kinautolu 'e he māmaní mei he hala 'o e 'Eikí ki he fiefiá. Na'e hoko mai e ngaahi takiekina 'i hono kuongá 'e he halanga lēlue fo'ou ko ia ne fehokotaki ai e Kāingalotú he maomaonga-noá mo e māmaní.

Mahalo na'e 'ikai mamata mai ia ki he fakafo'o 'o e tekinolosia he 'ahoní, 'a ia te ke pukepuke ai ha me'a ho nimá peá ke fili pē ke ke fetu'utaki ai ki he ngaahi fakakaukau ta'efa'alaua mo e kakai he funga māmaní. Ka na'á ne mamata ki he tu'unga 'ulungāanga mahu'inga ma'a hono ngaahi 'ofefiné—mo kimoutolu—'i he'ene hoko ko ha fakamo'oni mālohi ki ha 'Otuá mo'ui mo 'ofa pea mo 'Ene palani 'o e fiefiá.

Ko 'eni ma'u pē 'ene akonaki fakapalōfita mo fakalaumālie ma'a hono ngaahi 'ofefiné mo kimoutolu.

Ko e 'elito ia 'eku pōpoaki he pooni. Na'á ne lea'aki ia 'i ha loki hono 'apí, ne 'ikai maile 'e taha hono mama'ó mei he feitu'u 'oku 'oatu ai e pōpoaki ko 'ení ki he ngaahi 'ofefine 'o e 'Otuá 'i he funga 'o e māmaní: "Oku fie ma'u ke 'i ai ha fakamo'oni mo'ui 'a e ngaahi 'ofefine 'o 'Isilelí ki he mo'oni."²

Na'á ne fa'u leva ha feohi'anga 'o e kau finemui kuo 'iloa he taimí ni he Siasi 'o e 'Eikí, ko e "Kau Finemui." Kuo mou ongo'i he pooni e ola lelei 'o 'ene fili ne fai he efiafi Sāpate ko ia 'i hono 'apí.

Hili ha ta'u 'e teau tupu mei ai, kuo ma'u 'e he ngaahi 'ofefine 'o 'Isilelí he funga māmaní, ha holi ke nau ma'u pē

'iate kinautolu ha fakamo'oni mo'ui ki he mo'oní. Te ke fie ma'u he taimí ni pea 'i he toenga ho'o mo'uí, 'a e fakamo'oni mo'ui mo tupulaki ko iá ke ne fakamālohia mo tataki ho hala ki he mo'ui ta'engata. Pea te mou foaki atu ai e maama 'o Kalaisí ki homou ngaahi tuonga'ane mo e tokoua he funga māmaní mo e ngaahi to'u tangata ka hoko maí.

'Oku mou a'usia tonu 'a e me'a 'oku ui ko e fakamo'oni. Na'e akonaki mai 'a 'Eletā Siosefa Filitingi Sāmita ko e fakamo'oní, "ko ha 'ilo fakapapau ia 'oku 'omi 'i he fakahā [ki ha taha] 'oku fekumi fakatōkikilalo ki he mo'oní." Na'á ne lea fekau'aki mo e Laumālie Mā'oní'oni, 'a ia 'okú ne 'omi e fakahā ko iá, "Ko e mālohi fakalotoa ia 'oku ma'ongo'onga fau pea he 'ikai leva ha toe veiveiua ia he taimi kuo lea mai ai e Laumālié. Ko e founga pē ia 'e taha 'e lava ke 'ilo'i mo'oni ai 'e ha taha ko e Kalaisí 'a Sīsū pea 'oku mo'oni 'a e ongoongoleléi."³

Kuo mou ongo'i e ue'i fakalau-mālie ko iá. Mahalo na'e fie ma'u ia ke fakamo'oní 'aki ha kongā 'e taha 'o e ongoongoleléi 'o hangē ko 'ene hoko kiate au he pōnī. 'I he'eku fanongo ki he ngaahi lea mei he Tefito

'o e Tui Hono 13, 'a e "faitotonú, angatonú, sino ma'a [mo e] angaleléi," ne hangē tofu pē ia ha folofola mai kiate au 'a e 'Eikí. Ne u toe ongo'i ko hono ngaahi 'ulungāangá ia. Ne u ongo'i ko Siosefa Sāmitá ko 'Ene palōfita. Ko ia na'e 'ikai ko ha ngaahi lea pē kinautolu ia kiate au.

Ne u sio loto atu ki he ngaahi hala efua 'o Siuteá mo e ngoue ko Ketisemaní. Ne u mei ongo'i 'a e ongo tatau pē ke tū'ulutui 'o hangē ko Siosefá he 'ao 'o e Tamaí mo e 'Aló 'i ha vao'akau 'i Niu 'Ioke. Na'e 'ikai ke u sio loto atu ki ha maama 'oku ngingila ange he la'aá he ho'atā mālié 'o hangē ko iá, ka na'á ku ongo'i 'a e māfana mo e fakafo 'o ha fakamo'oní.

'E hoko atu kiate koe 'a e fakamo'oní, 'i hono fakamo'oní'i fakakongokonga e kānokato e mo'oní 'o e ongoongoleléi 'o Sīsū Kalaisí. Hangē ko 'ení, 'i ho'omou lau mo fakalaululoto ki he Tohi 'a Molomoná, 'e hā fo'ou atu ha ngaahi veesi ia ne mou lau ki mu'á mo ne 'oatu ha ngaahi fakakaukau fo'ou. 'E tupulaki mo toe loloto ange ho'o fakamo'oní 'i hono fakamo'oní'i atu 'e he Laumālie Mā'oní'oni 'a hono mo'oní. 'E tupulaki ho'o fakamo'oní mo'uí 'i ho'o ako,

lotu mo fakalaululoto ki he folofolá.

Ko e fakamatala lelei taha kiate au 'o e founga ke ma'u mo pukepuke 'aki ha fakamo'oni 'oku mo'uí, 'oku hā ia he vahe 32 'o 'Alamaá he Tohi 'a Molomoná. Mahalo kuo mou toutou lau ia. 'Oku ou ma'u ha maama fo'ou ai he'eku lau kotoa pē iá. Tau toe fakanaatu angé 'a e lēsoni 'oku ako'i mai aí.

'Oku ako'i kinautolu he ngaahi veesi ko iá ke kamata 'etau feinga ke ma'u ha fakamo'oní, 'aki ha "kihi'i kongā si'i 'o e tuí" pea tau holi ke tupulaki ia.⁴ Kuo mou ongo'i he pooni 'a e tui mo e holi ko iá 'i ho'omou fanongo ki he ngaahi lea fekau'aki mo e angā'ofa 'a e Fakamo'uí, 'Ene faitotonú, mo e haohaoa 'Ene ngaahi fekau' mo e me'a ne malava ke fai 'e he Fakaleléi ma'atautolú.

Ko ia, kuo 'osi tō ha tenga 'o e tuí 'i homou lotó. Mahalo ne mou 'osi ongo'i foki mo e tupu homou lotó 'a ia ne tala'ofa mai 'e 'Alamaá. Kuó u 'osi ongo'i ia.

Kae hangē ha 'akau 'oku tupú, kuo pau ke tanumaki he ka 'ikai 'e mae. 'Oku mahu'inga e toutou lotu fakamātoato 'i he tuí pea ko e tanumaki ia 'oku fie ma'ú. 'E hangā 'e he talangofua ki he mo'oni kuó ke ma'ú

'o tanumaki mo fakamālohia ia. 'Oku hoko e talangofua ki he ngaahi fekaú ko ha kongā ia 'o e tanumaki kuo pau ke ke fai ki ho'ofakamo'óni.

Mou manatu ki he tala'ofa 'a e Fakamo'uí: "Pea ko ia ia 'e fai ki hono finangaló, te ne 'ilo 'a e akonakí, pe 'oku 'i he 'Otuá ia pe ko 'eku lea 'iate au pē."⁵

Kuo 'aonga ia kiate au, pea 'e pehē pē kiate koe. Ko e taha e ngaahi tokāteline 'o e ongoongolelé kuo akonekina ai au he'eku kei síí, ko e mo'ui ta'engatá 'a e me'a'ofa ma'ongongā taha 'i he ngaahi me'a'ofa kotoa 'a e 'Otuá.⁶ Ne u ako 'oku kau he mo'ui ta'engatá 'a e nofo fakataha mo e fāmilí 'i he 'ofá 'o ta'engata.

Mei he taimi ne u fuofua fanongo ai pea fakamo'óni 'i e ngaahi mo'oni ko iá ki hoku lotó, ne u ongo 'i ha'isia ke fai e fili kotoa pē ne u lavá ke u faka'ehi'ehi ai mei he feke'ike'í peá u feinga ki he melinó 'i hoku fāmilí mo hoku 'apí.

Ko e hili pē 'a e mo'ui ní 'e lava ke u fiefia kakato ai 'i he ngaahi tāpuaki mahu'inga tahá, 'a ia ko e mo'ui ta'engatá. Ka neongo e ngaahi faingata 'a 'o e mo'uí, kuó u lava 'eni 'o vakai atu ki he tu'unga 'e 'i ai hoku fāmilí 'i hēvaní. Mei he me'á ni, kuo tupulaki mo fakamālohia ai 'eku fakamo'óni ki hono mo'oni 'o e mālohi faisila 'i he tempalé.

Kuo tākiekina hoku lotó ki hoku ongo 'ofefiné mo 'ena ngaahi kui ne mau ma'u honau hingoá, 'i he'eku mamata ki he'ena papitaiso he tempalé ma'anautolú. Kuo foaki mai ma'amautolu e tala'ofa 'a 'Ilaisiá 'e fetafoki'aki e lotó 'i he ngaahi fāmilí.⁷ Ko ia kuo hoko ai 'a e tuí ko ha 'ilo pau, 'o hangē ko e tala'ofa 'i he tohi 'a 'Alamaá.

Kuó u a'usia ha kongā 'o e fiefia ne ongo 'i 'e he'eku ngaahi kuí 'i he hā'ele mai e Fakamo'uí ki he maama 'o e ngaahi laumālié hili 'Ene ngāue 'i he māmaní. Ko e fakamatala 'eni 'a e Tokāteline mo e Ngaahi Fuakavá:

"Pea na'e fiefia 'a e kau mā'óni'óni 'i hono huhu' i kinautolú, pea na'e peluki honau tuí 'o fakahā ko e 'Alo 'o e 'Otuá 'a honau Huhu' i mo e Fakahaofi mei he maté pea mo e ngaahi sēini 'o helí.

"Na'e uló 'a honau fofongá pea na'e nofo 'iate kinautolu 'a e maama mei he 'ao 'o e 'Eikí, pea na'a nau hiva 'aki 'a e ngaahi hiva fakafeta' i ki hono huafa toputapú."⁸

Ne u a'usia 'enua fiefiá mei he'eku ngāue' i 'eku fakamo'óni 'oku mo'oni e tala'ofa 'a e 'Eikí ki he mo'ui ta'engatá. Na'e fakamālohia e fakamo'oni ko iá 'i he'eku fili ko ia ke ngāue' ia 'o hangē ko e tala'ofa 'a e Fakamo'uí.

Kuó Ne ako' i mai foki, 'oku 'ikai ngata pē he fili ke talangofuá, ka kuo pau ke tau kole 'i he lotu ke fakamo'oni 'i mai e mo'óni. Kuo ako' i mai ia 'e he 'Eikí 'i He'ene fekau ke tau lotua e Tohi 'a Molomoná. Na'á Ne folofola mai He'ene palófitā ko Moloná:

"Vakai, 'oku ou fie na'ina' i kiate kimoutolu, 'o ka mou ka lau 'a e ngaahi me'a ni, kapau ko e finangalo poto 'o e 'Otuá 'oku totonu ke mou lau ia, ke mou manatu' i hono lahi 'o e 'alo'ofa 'a e 'Eiki ki he fānau 'a e tangatá, talu mei he fakatupu 'o 'Ātamá 'o a'u mai ki he taimi te mou ma'u ai 'a e ngaahi me'á ni, pea mou fakalaululoto ki ai 'i homou lotó

"Pea 'i ho'omou ma'u 'a e ngaahi me'á ni, 'oku ou fie na'ina' i kiate kimoutolu ke mou kole ki he 'Otuá, ko e Tamai Ta'engatá, 'i he huafa 'o Kalaisí, pe 'oku 'ikai ke mo'oni 'a e ngaahi me'á ni; pea kapau te mou kole 'i he loto fakamātoato mo e loto mo'oni, 'o ma'u 'a e tui kia Kalaisi, te ne fakahā 'a hono mo'óni kiate kimoutolu 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'óni'óni.

"Pea 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oin'óni te mou lava ai ke 'ilo' i hono mo'oni 'o e ngaahi me'a kotoa pē."⁹

'Ofa kuo mou fakamo'oni' i kotoa 'a e tala'ofa ko iá 'iate kimoutolu pē pe 'e vavé ni ha'amou fai ia. Mahalo he 'ikai hoko mai e talí ia 'i ha fo' i a'usia fakalaumālie mālohi pē 'e taha. Na'e tomu'a hoko fakalongolongo mai ia kiate au. Ka 'oku toe hoko mālohi mai ia 'i he taimi kotoa pē 'oku ou lau mo lotua ai e Tohi 'a Molomoná.

'Oku 'ikai ke u fakafalala ki he me'a kuo hoko he kuohilí. 'Oku ou toutou fai ki he tala'ofa 'a Moloná, ke puke ma'u 'eku fakamo'oni mo'ui ki he Tohi 'a Molomoná. 'Oku 'ikai ke u lau ko ha me'a noa pē 'a e tāpuaki 'o

e fakamo'óni 'o pehē 'oku totonu ke 'a'aku ia 'o tu'uloa.

'Oku fie ma'u ke tanumaki e fakamo'óni 'i he lotu 'o e tuí, fiekaia ki he folofola 'a e 'Otuá 'i he tohi folofolá pea mo e talangofua ki he mo'oni kuo tau ma'ú. 'Oku fakatu'utāmaki hono li'aki 'o e lotú. 'Oku tu'u fakatu'utāmaki 'etau fakamo'óni 'i he kehe pē ke lau mo ako e folofolá. 'Oku fie ma'u e ngaahi ivi ko iá ki he'etau fakamo'óni.

'Oku mou manatu ki he fakatokanga 'a 'Alamaá:

"Ka 'o kapau te mou ta'etokanga' i 'a e fu'u 'akaú, 'o 'ikai tokanga ke tauhi ia, vakai he 'ikai ke tupu hano aka; pea 'i he hoko mai 'a e vela 'o e la'aá 'e vela ai ia, 'e mae koe'uhi 'oku 'ikai hano aka, pea temou ta'aki ia 'o laku ki tu'a.

"Ko 'eni 'oku 'ikai ke pehē ia koe'uhí 'oku 'ikai ke lelei 'a e tengá, pea 'oku 'ikai ke pehē koe'uhí 'oku 'ikai ke lelei 'a hono fuá; ka 'oku peheé koe'uhí ko e kakā ho'omou kekekelé, 'o 'ikai te mou fie tauhi 'a e 'akaú, ko ia 'e 'ikai te mou lava ke ma'u 'a hono fuá."¹⁰

Kuo pau ke potupotu tatau mo hokohoko atu 'etau keinanga 'i he

folofola 'a e 'Otuá, lotu fakamātoatō mo e talangofua ki he ngaahi fekau 'a e 'Eikí kae lava ke tupulaki 'etau fakamo'óni. Kuo 'i ai ha ngaahi taimi kuo hoko ai ha ngaahi tūkunga ta'e amanekina 'o uesia ai 'etau founa ako folofolá. 'E 'i ai pē ha ngaahi taimi kuo tau fili ai 'i ha fa'ahinga 'uhinga ke 'ua 'e lotu. Mahalo na'a 'i ai ha ngaahi fekau te tau fili ke 'oua na'a tau tauhi.

Ka he 'ikai ke ke ma'u 'a ho'o holi ki ha fakamo'oni mo'uí 'o kapau te ke fakangalo'i e fakatokanga mo e tala'ofa 'ia 'Alamaá:

"Pea ko ia, kapau 'e 'ikai te mou tauhi 'a e folofolá, 'o hanga atu ki mu'a 'i he mata 'o e tuí ki hano fua 'o ia, 'e 'ikai ai pē ke mou lava 'o toli 'a e fua 'o e 'akau 'o e mo'uí.

"Ka 'o kapau te mou tauhi 'a e folofolá, 'io, tauhi 'a e fu'u 'akau 'i he'ene kamata ke tupú, 'i ho'omou tuí 'i he faivelenga lahi, pea mo e fa'a kātaki, 'o 'amanaki ki hono fuá, 'e tupu hono aká; pea vakai, 'e hoko ia ko ha fu'u 'akau 'oku tupu hake ki he mo'ui ta'engatá.

"Pea ko e me'a 'i ho'omou faivelengá mo ho'omou tuí mo ho'omou kātaki 'i hono tauhi 'o e folofolá, koe'uhi ke tupu hono aká 'iate kimoutolu, vakai, 'e faifai pea mou toli hono fua 'o iá, 'a ia 'oku fungani mahu'inga taha, 'a ia'oku melie hake 'i he me'a melie kotoa pē, pea hinehina ange 'i he me'a hinehina kotoa pē, 'io, pea

ma'a ange 'i he me'a kotoa pē 'oku ma'á; pea te mou kai 'i he fua ko 'eni kae 'oua ke mou mākona, 'o 'ikai te mou toe fiekaia, pe toe fieinua.

"Ko ia, . . . te mou toki utu 'a e ngaahi totongi 'o ho'omou tuí, mo ho'omou faivelengá mo e fa'a kātaki mo e kātaki fuoloá, 'i ho'omou tatali ke fua 'aki 'e he fu'u 'akau ha fua mo'omoutolu."¹¹

'Oku hanga 'e he kupu'i lea he folofolá ko e "amanaki ki hono fuá," 'o tatali e akonaki fakapotopoto ne mou ma'u he efiafi ní. Ko e 'uhinga ia ne fakataumu'a ai ho'omou vakaí ki ha 'aho ki ha loki sila 'i he tempalé. Ko e 'uhinga ia ne tokoni'i ai koe he pooni ke ke sioloto atu ki he maama 'oku malama mei he sio'atá 'i he ngaahi holisi 'o e loki silá, 'a ia 'e lava ke ke mali ai 'i he tempale 'o e 'Otuá.

Kapau te ke lava 'o hanganaki atu ki ha 'aho pehē mo ha holi fe'unga mei ho'o fakamo'óni, 'e fakamālohia koe ke ke matu'uaki 'a e 'ahi'ahi 'o e māmaní. Ko e taimi kotoa pē 'okú ke fili ai ke mo'ui 'o hangē ko e Fakamo'uí, 'okú ke fakamālohia leva ai ho'o fakamo'óni. Te ke 'ilo'i he taimi totonu 'iate koe pē, ko Ia 'a e Maama 'o e Māmaní.

Te ke ongo'i e tupulaki 'a e māmá 'i ho'o mo'uí. He 'ikai hoko noa mai ia ta'e te ke ngāue'i. Ka 'e hoko mai ia 'i he tupulaki ho'o fakamo'óni mo ho'o fili ke tanumaki iá. Ko 'eni ha tala'ofa

pau mei he Tokāteline mo e Ngaahi Fuakavá: "Ko e me'a ko ia 'oku mei he 'Otuá ko e māmá ia; pea ko ia ia 'okú ne ma'u 'a e māmá pea fai atu ai pē 'i he 'Otuá, te ne ma'u 'a e maama lahi ange; pea 'e tupulaki 'a e maama ko iá 'o ngingila ange kae 'oua ke a'u ki he 'aho haohaoá."¹²

Te ke hoko ko ha maama ki he māmaní 'i ho'o vahevahe ho'o fakamo'óni ki he ní'ihí kehé. Te ke fakahaa'i ki he ní'ihí kehé 'a e Maama 'o Kalaisí 'oku 'i ho'o mo'uí. 'E ma'u 'e he 'Eikí ha ngaahi founa ke a'usia ai e maama ko iá 'e he ní'ihí 'okú ke 'ofa aí. Pea 'e fakafou 'i he tuí mo e fakamo'oni 'a e ngaahi 'ofefine 'o e 'Otuá, 'a 'Ene ala atu 'aki 'Ene māmá ki he mo'ui 'a ha laui miliona 'i Hono pule'angá mo e funga 'o e māmaní.

'Oku fakafalala atu e 'amanaki 'a e Siasí pea mo e ngaahi to'u tangatá ke muimui ki ho'o sipingá ke fanongo mo tali e fakaafe 'a e 'Eikí: "Ha'u, 'o muimui 'iate au." 'Oku 'afio'i mo 'ofeina koe 'e he 'Eikí.

'Oku ou 'oatu 'eku 'ofá mo 'eku fakamo'óni. Ko e ngaahi 'ofefine kimoutolu 'o ha Tamai 'i Hēvani 'ofa mo mo'ui. 'Oku ou 'ilo'i ko Hono 'Alo ko Sīsū Kalaisí 'a e Fakamo'ui mo e Maama 'o e Māmaní. Pea 'oku ou fakamo'oni kuo 'oatu 'e he Laumālie Mā'oni'óni ha ngaahi pōpoaki kiate koe he pooni ke fakamo'oni'atu e mo'óni ki ho lotó. Ko e palōfita mo'ui 'a e 'Otuá 'a Palesiteni Tōmasi S. Monisoni. Ko 'eku fakamo'óni ia, 'i he huafa toputapu 'o Sīsū Kalaisí, 'ēmeni. ■

MA'U'ANGA FAKAMATALÁ

1. Luke 18:22.
2. Brigham Young, 'i he *A Century of Sisterhood: Chronological Collage, 1869–1969* (1969), 8.
3. Joseph Fielding Smith, *Answers to Gospel Questions*, comp. Joseph Fielding Smith Jr., 5 vols. (1957–66), 3:31.
4. Vakai, 'Alamā 32:27.
5. Sione 7:17.
6. Vakai, Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 14:7.
7. Vakai, Malakai 4:5–6; Siosefa Sāmita—Hisitōlia 1:38–39.
8. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 138:23–24.
9. Molonai 10:3–5.
10. 'Alamā 32:38–39.
11. 'Alamā 32:40–43.
12. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 50:24.

Seni Katalina, Samaika

